

یادداشت

تدوین‌گر: دکتر احمد تشکینی - استادیار موسسه

سریال PDN: ۱۳۰۱۱۳

تاریخ: ۹۲/۶/۶

تیر پیشنهادی: رفع عطش تامین مالی بخش صنعت، معدن و تجارت

رفع عطش تامین مالی بخش صنعت، معدن و تجارت

بنگاههای تولیدی مولد در هر کسب و کاری به منظور تولید محصول و ارائه خدمات نیازمند تامین منابع مالی می‌باشند. در ایران بخش عمده تامین مالی توسط نظام بانکی صورت می‌گیرد و بازار بورس نقش و جایگاه خود را کسب نکرده است. بر اساس آمارهای بانک جهانی در سال ۲۰۱۰ میلادی میزان گردش مالی بازار سهام نسبت به تولید ناخالص داخلی ایران ۲۱ درصد بوده است در حالیکه این رقم برای کشورهای مشابه و همچنین کشورهای همسایه ایران به مراتب بیشتر است. از سوی دیگر توان بخش بانکی در خلق اعتبار نیز در مقایسه با حجم اقتصاد ایران پایین است. در سال ۲۰۱۰ سهم اعتبارات بانکی خلق شده در ایران نسبت به تولید ناخالص داخلی در حدود ۳۶ درصد بوده است در حالیکه همین رقم در کشورهایمانند ترکیه و کویت به ترتیب برابر با ۴۹ درصد و ۷۴ درصد گزارش شده است. علاوه بر این هنوز از تمام ظرفیت‌ها در بخش بانکی کشور نیز استفاده نشده است. به عنوان مثال علی‌رغم اینکه براساس قانون بانکداری بدون ربا، بانکها قادر به ارائه خدمات و تسهیلات بانکی در قالب عقود مختلف مشارکتی و مبادله‌ای هستند اما بررسی‌ها نشان می‌دهد که عقود مشارکتی بیشترین سهم از عقود بانکی را در سالهای اخیر به خود اختصاص داده‌اند و برخی از عقود بانکی مانند عقد سلف و اجاره به شرط تملیک علی‌رغم نقشی که می‌توانند در تسهیل فعالیتهای بنگاهها داشته باشند، سهم بسیار اندکی را به خود اختصاص داده‌اند.

آمارها نشان می‌دهد سهم از مانده خالص تسهیلات اعطایی بخش «بازرگانی، خدمات و متفرقه» طی سالهای ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ به ترتیب ۳۴.۱ و ۳۵.۱ درصد است که در بین بخشهای مختلف اقتصادی دارای بالاترین سهم می‌باشد. سهم از مانده خالص تسهیلات اعطایی بخش «مسکن» طی سالهای ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ به ترتیب ۲۶.۴ و ۲۸.۷ درصد بوده است که دارای رتبه دوم می‌باشد. سهم از مانده خالص تسهیلات اعطایی بخش «صنعت و معدن» طی سالهای ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ به ترتیب ۲۴.۹ و ۲۲.۸ درصد بوده است. سهم از مانده خالص تسهیلات اعطایی بخش «کشاورزی» طی سالهای ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ به ترتیب ۱۱.۹ و ۱۰.۹ بخش «ساختمان» ۱.۵ و ۱.۵ و بخش «صادرات» ۱.۲ و ۱.۱ درصد بوده است. سهم تسهیلات پرداختی به بخش «بازرگانی، خدمات و متفرقه» طی ماههای اول الی چهارم سال ۱۳۹۱ به ترتیب ۴۴، ۴۷.۹، ۴۸.۵ و ۵۱.۴ درصد، سهم بخش «کشاورزی» ۵.۳، ۷.۵، ۵.۸ و ۱۱.۸ درصد و سهم بخش «مسکن و ساختمان» نیز به ترتیب ۱۵.۸، ۱۳.۵، ۳۴.۲ و ۱۰.۲ درصد بوده است. سهم بخش «صنعت و معدن» نیز به ترتیب ۳۵، ۳۱.۱، ۱۱.۴ و ۲۶.۶ درصد بوده است.

این در حالی است که براساس ماده (۷) بسته سیاستی-نظارتی سیستم بانکی باید در سال ۱۳۹۰ (و همچنین ۱۳۹۱) توزیع تغییر در مانده تسهیلات شبکه بانکی کشور در بخشهای مختلف اقتصادی به صورت کشاورزی و آب (۲۰ درصد)، صنعت و معدن (۳۷ درصد)، مسکن و ساختمان (۲۵ درصد)، صادرات و زیرساختهای بازرگانی (۱۰ درصد) و بازرگانی، خدمات و متفرقه (۸ درصد) توزیع می‌شد. مقایسه ارقام مذکور بیانگر پایین بودن توزیع تغییر در مانده تسهیلات شبکه بانکی در بخشهای صنعت، معدن و صادرات نسبت به ارقام معین شده در بسته سیاستی-نظارتی و افزایشی بودن سهم بخش بازرگانی می‌باشد.

شایان ذکر است طی سالهای اخیر ۶۸ درصد مشکلات واحدهای صنعتی ناشی از کمبود و انحراف نقدینگی است. گفتنی است از سه هزار طرح پیش‌بینی شده در سال ۱۳۹۰ تنها ۳۳۳ واحد راه‌اندازی شده که با چنین شرایطی برای اجرای سایر طرحها باید در انتظار تامین منابع مالی ماند. از سوی دیگر، عدم تزریق به موقع منابع مالی موجب شده تا این روزها واحدهایی که امکان پیشبرد طرحهای در نظر گرفته شده را ندارند اقدام به فروش واحدهای نیمه تمام در شهرکهای صنعتی کنند به طوری که فعالان در شهرکها عدم تکمیل امکانات زیرساختی را از دیگر مشکلات عمده این بخش عنوان

می‌کنند. عدم تامین مالی روان بخش صنعت، معدن و تجارت منجر به بروز برخی چالش‌های اساسی شده است:

۱- بروز مشکل در تامین سرمایه در گردش بنگاه‌های تولیدی: عدم پشتیبانی مناسب از بخش مولد و تولیدی کشور منجر به بروز چالش‌های اساسی در تامین مواد اولیه موردنیاز برای انجام فعالیتهای تولیدی خواهد شد.

۲- بلا استفاده ماندن و کاهش ظرفیت‌های تولیدی: عدم تامین مالی مناسب در بسیاری بنگاه‌های تولیدی به کاهش ظرفیت تولیدی منجر شده است.

۳- چالش در تامین منابع ارزی موردنیاز بنگاه‌ها: بخشی از مواد اولیه و ماشین آلات موردنیاز بنگاه‌های تولیدی نیازمند منابع ارزی است که عدم دسترسی بدان موجب اختلال در واردات آنها خواهد شد.

۴- چالش در توسعه فعالیتهای مولد بنگاه‌های تولیدی.

براساس آنچه عنوان شد برخی پیشنهادات در راستای تامین مالی مناسب‌تر بخش صنعت، معدن و تجارت قابل ارایه است:

۱- تشکیل کارگروه تامین مالی فراوزارتخانه‌ای: موضوع تامین مالی خارج از حیطه وزارت صنعت، معدن و تجارت بوده و لذا نیازمند تشکیل کارگروهی متشکل از وزارت مذکور و متولیان اصلی مشتمل بر وزارت اقتصاد و بانک مرکزی می‌باشد.

۲- واقعی کردن نرخ سود بانکی: زمینه‌های اصلی جهت جلوگیری از ایجاد رانت و ایجاد فضای رقابتی و شفاف را فراهم می‌کند. همچنین بخشی از تقاضای کاذب موجود در بازار پول کشور را کاهش می‌دهد.

۳- کاهش منابع لازم برای گشایش اعتبار اسنادی (کاهش رقم فعلی ۱۳۰٪).

۴- افزایش سرمایه بانک‌های تخصصی (صنعت و معدن و توسعه صادرات) از محل صندوق توسعه ملی: یکی از راهکارهای مهم و مطمئن برای جلوگیری از انحراف منابع بانکی به بخش غیرمولد، افزایش سرمایه و تجهیز بانکهای تخصصی در اختیار وزارت صمت است.

۵- تقویت نظارت بر سیستم بانکی جهت انحراف منابع از بخش تولید.

۶- تسهیل فرآیندها و شرایط اخذ وام کوتاهمدت سرمایه در گردش.

تایید رییس موسسه:	تایید حوزه ریاست:	تایید مدیر ذیربط:	تایید تهیه کننده:
☐	☐	☐	☐